

în mare parte și sub ochii mei. De mic am fost atras de tainele din clădirea monumentală a Palatului fostei Prefecturi Tutova, mult timp fiind în preajma uneia dintre importanții artizani ai instituției, **Vasile Palade**.

Născut și școlit la Bârlad, prin intermediul Muzeului, dar și cu sprijinul valoroșilor mei dascăli, am aflat o multitudine de lucruri interesante despre Bârlad și împrejurimile sale, am reușit să cunosc pas cu pas viața orașului. Încă din tinerețe, m-a încercat sentimentul de mândrie că sunt bârlădean, simțire care vine pentru toți cei care își cunosc trecutul, sunt devotați prezentului și sunt preocupați de viitorul locului în care trăiesc.

Acest sentiment trezește uneori în mine răbufniri publice de patriotism local.

Contribuția majoră a Muzeului la viața culturală și la cultivarea civismului în municipiul nostru este indubitabilă. Instituția pune pe deplin în valoare rolul culturii în viața urbei.

Bârlădenii au predispoziția culturală iar eu, ca primar îmi orientez efortul către acest deziderat, căutând permanent revigorarea mediilor culturale locale.

Vă asigur că am fost și voi rămâne prietenul Muzeului și sunt conștient că renumele dobândit de instituție acum, la centenar, este numai rodul muncii neobosite.

Îmi exprim recunoștința față de toți cei care au slujit și slujesc destinele Muzeului „Vasile Pârvan”, slujitorilor de astăzi urându-le viață lungă și succes în nobila misiune culturală pe care o au de îndeplinit.

La mulți ani !

Constantin CONSTANTINESCU,
primarul Municipiului Bârlad

UN SECOL DE MUZEOGRAFIE LA BÂRLAD

În tradiția muzeografiei românești, centrele de iradiere și influențare s-au ridicat abia în veacul de afirmare națională: XX. Numărul lor nu este mare, iar pentru Moldova, doar Iași și Fălticeni stau alături, celui de la Bârlad.

O generație altruistă, mai dispusă a da semenilor prin lideri carismatici pilda exemplului personal, a cuprins, în anii de început ai veacului XX învățați legați de Școală și de Biserică. Printre cei mai de văză, cărora recunoștința publică s-ar cuveni să le cultive memoria sunt profesorul Stroe Belloescu și clericul Iacov Antonovici. Enciclopediile nu-i uită în a le evoca viața și faptele.⁵ Gestul de Mecena al celui dintâi – care a susținut financiar și moral edificarea **Casei naționale**, încheiată în 1909, cu scopul de a găzdui biblioteca și colecțiile muzeale este în ton cu ideile generoase ale semănătorismului, consunând cu asemenea lucrări inițiate sub patronajul Școlii haretiene ca factor de luminare publică.⁶ De altfel, ca o recunoaștere, din 1928 Casa Națională i-a purtat numele.

Iacov Antonovici, congenerul profesorului de la Liceul „Gh. Roșca Codreanu“, a lucrat altfel, punându-și harul și energiile sub pavăza Bisericii. Chiar și în cadrul Comisiunii Monumentelor Istorice, legată în acei ani de „Casa Bisericii“, teologul a stăruit în chip exemplar pentru

⁵ Stroe S. Belloescu (20.03.1838, Câmpina – 1914, Bârlad), matematician cu studii la Gand (Belgia), profesor la liceele din Brăila și Bârlad, personalitate majoră în planul învățământului, de 4 ori deputat și de două ori senator liberal. Președinte al Ateneului și al Ligii Culturale – Tutova, membru al Uniunii interparlamentare pentru pace și arbitraj, autor de manuale. Alte detalii în Lucian Predescu, *Enciclopedia Cugetarea, Cugetarea* – Georgescu Delafras, București, 1940, p. 94. Iacov (Ioan) Antonovici (18.11.1856 Similișoara – Vaslui – 31.12.1931 Huși), teolog și istoric, diacon și preot în Bârlad (1880-1918), protoiereu al Tutovei (1900-1902) și arhiereu-vicar al Hușilor (1918-1921), al Mitropoliei Moldovei (1921-1923) și episcop al Dunării de Jos (1923-1924) și al Hușilor (1924-1931). Inițiator al colecției *Documente bârlădene*, membru de onoare al Academiei Române (1919), al Societății istorice române (1901), al Societății regale de geografie și membru corespondent al Comisiunii monumentelor istorice (1914). Autor a numeroase și valoroase studii istorice, articole. Detalii în Mircea Păcurariu, *Dicționarul teologilor români*, Univers Enciclopedic, București, 1996, p. 18-19.

⁶ Autorul proiectului arh. C. A. Hârjeu, Casa națională fiind donată Primăriei în scopul de a servi „numai ca bibliotecă publică, pinacotecă și muzeu“, cf. P. Iosub, A. Zugravu, *Vaslui - monografie*, Editura Sport-Turism, București, 1980, p. 195.

așezămintele religioase, fiind un bun exemplu pentru contemporanii săi. Autoritatea lui Stroe Belloescu pentru slujitorii Școlii s-a împletit armonios cu ascultarea față de Iacov Antonovici a slujitorilor altarului, împlinindu-se ambele prin adunarea de colecții și protejarea mărturiilor istorice dintr-o parte de Moldovă ce se descoperea bogată și orgolioasă în a-și adjudeca referințe pentru istoria locurilor și a oamenilor.

Grupul de inițiatori al **muzeului istoric** din Bârlad s-au reunit într-o primă adunare la 10 aprilie 1914 și au comunicat Comisiunii Monumentelor Istorice hotărârea luată de comitet de a fonda muzeul „care să conserve tot ce-i mai de seamă din rămășițele trecutului nostru”; președintele Comitetului, pr. I. Antonovici, a și primit, la 12 mai 1914, aprobarea de cuviință, menționând și satisfacția Comisiunii „pe seama acestei noi instituții de cultură”.⁷ Instituție care a primit titulatura de **Muzeu Regional de Istorie și Etnografie al Tutovei**, între colecțiile căruia exista deja un nucleu de pictură românească și altul de arheologie, cele ce vor cauționa ulterior dezvoltarea patrimoniului în direcția artei și arheologiei. Am putea spune: o dezvoltare firească, în consens cu vizionarismul fondatorilor, dar care n-ar fi fost posibilă în absența unor personalități dedicate muzeografiei.

Când, la sfârșitul anului 1914, conform uzanței, Iacov Antonovici a raportat activitatea sa de membru corespondent al Comisiunii Monumentelor Istorice, a ținut să prezinte patrimoniul noului Muzeu, nucleul bibliotecii de specialitate și existența unei prime expoziții publice.⁸ Recitind acest document, surprindem orizontul științific cuprinzător și totodată modern al autorului, implicat direct în lucrări de evidență, cercetare și protejare a mărturiilor istorice.⁹ Inventarierea dosarelor vechi de la mănăstirile și bisericile României a fost considerată de Iacov Antonovici ca o îndatorire prioritară, asumând-o astfel și impunând prin exemplul personal un demers salvator. I-a adăugat, vizionar, necesitatea alcătuirii unui „**album** al tuturor bisericilor din acest județ, până mai sunt încă în picioare unele din vechile lăcașuri sfinte, de lemn sau de zid.”¹⁰ Dar n-a omis nici semnalarea **stațiunilor preistorice**, a **movilelor** „ce s-ar părea mai importante, de pe dealuri și de pe șesuri, și să se ia măsuri pentru conservarea lor, cel puțin până se vor putea face săpăturile și constatările cuvenite de persoane speciale”.¹¹ Pentru acest reprezentant al Comisiunii în teritoriu, politica de patrimoniu a inclus salvarea mărturiilor istorice, fie că erau cele epigrafice (pietre de marmură cu inscripții), ce datau mănăstirea de la Florești în 1694, fie aparținând inventarului de cult: propunerea sa de adunare și așezare „în niște privazuri de lemn, anume făcute”, însemna nu doar recuperarea, ci și conservarea potrivită și salvatoare.¹² Propunând președintelui Comisiunii, dr. C. I. Istrate (implicit membrilor acesteia: Gh. Balș, Gr. Cerkez, N. Iorga, P. S. Nifon, D. Onciul, Er. Pangrati, V. Pârvan și G. Murnu), imprimarea textului legii conservării monumentelor istorice pe tăblițe de carton și afișarea lor în biserici, școli și primării, I. Antonovici a avansat o idee care se va reține în scurt timp, contribuind astfel direct la larga difuzare a prevederilor legale.

Învățatul de la Bârlad a stăruit mereu cu vorba și îndestul cu fapta să îndeplinească ceea ce textele de lege cuprindeau în paragrafe seci și greu de pătruns în toate păturile sociale și-n toate locurile unde istoria a lăsat urme. A admirat opiniile unuia sau altuia, din cei care însuflețeau Comisiunea de la București, și le-a însușit, împărtășindu-le semenilor săi. Cel mai aproape i-au stat însă tezele iorghiste, deopotrivă cele ce propuneau fondarea de colecții bisericesti. Ca slujitor al altarului va fi recitit, desigur, rândurile pline de miez ale lui Nicolae Iorga: „în biserică nu e nevoie de covoare orientale, nici de lumină electrică și alte lucruri de lux. Eu nu știu să fi spus undeva că

⁷ Cf. Arh. CMI, dosar Bârlad, adresa nr. 291/12.V.1914.

⁸ Vezi și la Nicoleta Arnăutu, *Valori de patrimoniu cultural național în colecțiile Muzeului „Vasile Pârvan”*, Bârlad, 1989, p. 248-249.

⁹ În Raport sunt amintite lucrările de fotografiere a obiectelor și de publicare a documentelor ce aparțineau mănăstirii Florești (inscripții, carte veche, icoane etc.), publicarea articolului I. Antonovici *Cetatea de pământ de la Bârlad* (în BCMI, fasc. 25, 1914, p. 3-15), a *Însemnărilor lui T. Pamfile și V. C. Nicolae asupra moșiei, satului și bisericii de la Strâmba* (în *Miron Costin*, an II, nr.10-11, 1914, p. 13-149), cf. *Anuarul Comisiunii Monumentelor Istorice* pe 1914, București, 1915, p. 94.

¹⁰ *Idem*, p. 95.

¹¹ *Ibidem*.

¹² *Ibidem*.

Raiul ar fi împodobit cu covoare de Persia și că s-a introdus de curând acolo electricitatea și caloriferul”.¹³

Muzeul din Bârlad a străbătut vremurile așa cum și-au dorit fondatorii săi. Confruntările nu au lipsit, nici pierderile de patrimoniu nu l-au ocolit, iar tribulațiile colecțiilor în căutare de spații potrivite au dat serios de lucru celor care l-au servit cu abnegație și curaj. Esențiale s-au dovedit gesturile de dezvoltare a patrimoniului muzeal, susținute de autorități culturale: în 1917, Alexandru Vlahuță le-a inaugurat prin donarea portretului făcut în 1902 părintelui său de marele pictor Nicolae Grigorescu, dând semnalul unui șir de donații de anvergură pe seama locului de unde însemnați semeni s-au ridicat și s-au afirmat ca oameni de vază.

Energia clăditoare a părintelui Antonovici a fost continuată de cei care au animat Comitetul de Patronaj al Muzeului, intelectuali de largă cuprindere culturală și cu mare prețuire pentru urbea lor. Aceștia l-au desemnat, în 1925, pe profesorul Cezar Ursu să preia inventarul Muzeului, continuându-l pe predecesor și inițiind de atunci un șir de directori dedicați și altruști. Prin străduința lor, colecțiile s-au sistematizat și s-au profilat, iar Muzeul a câștigat recunoașterea publică. În sprijin i-au venit importante personalități, dintre care se cuvin măcar menționați bârlădenii: dr. Horia Slobozianu, cunoscut medic și colecționar; George Tutoveanu, mare animator literar, președinte al Academiei Bârlădene, scriitorul Ioan D. Vicol sau celebrul numismat Nicolae Docan.

Orașul în sine, ca spațiu cultural, s-a bucurat de atenția celor care, în Ministerul Cultelor și Artelor, urmăreau și încurajau locurile active sub raport artistic. Nu de puține ori, din colecțiile de artă centrale i s-au atribuit lucrări care să stimuleze gustul artistic: în vara anului 1930, Școala de Menaj din Bârlad a primit de la Direcția Artelor din minister două tablouri, care urmau să fie expuse spre a sprijini educația tinerilor, iar un an mai târziu, Liceului de Fete „Iorgu Radu” i s-au repartizat alte două lucrări de pictură (**Servitorul** de Ethofer și **Primăvara** de Adela Jean), cu aceeași destinație.¹⁴ La fel și Muzeului, prin aprecierile celor care au condus ministerul de resort, în repetate rânduri i s-au repartizat lucrări din expozițiile vremii.

Adunând sistematic un valoros patrimoniu, Muzeul a parcurs etapele de afirmare, fiind slujit cu abnegație și altruism de un mic număr de susținători. Când, în 1948, G. H. Rivière, care conducea ICOM-ul, a transmis autorităților române prin Ministerul Afacerilor Externe solicitarea de a trimite la Paris situația statistică a muzeelor din România, **Pinacoteca din Bârlad** figura în răspunsul oficial. Deci, Muzeul din Bârlad era înregistrat între cele 88 de muzee din România, precizându-se că era adăpostit de Casa Culturală „Stroe Belloescu”.¹⁵

Muzeului i-au stat în sprijin oameni devotați, dedicați prin destin să-l afirme ca oglindă a comunității, să-i crească mereu colecțiile, să-i ducă numele și renumele în largi cercuri de cunoscători, dar și să-l prezinte semenilor. Cei care și-au legat destinul de Muzeu binemerită recunoștința publică.¹⁶

Venirea la conducerea Muzeului a unui harnic, norocos și din cale afară de modest arheolog - remarcat însă prin descoperiri senzaționale la Trestiana, Valea Seacă, Conțești ș.a., Vasile Palade (1922-1993), a impus instituția între cele mai reprezentative ca bogăție patrimonială, ca diversitate și valoare. Muzeograf cu har și de un altruism providențial, Vasile Palade a consolidat profilurile muzeale, adjuccând pe seama Muzeului o poziție de vârf, iar prin vizionarismul său, alimentat de lecțiile istoriei, le-a asigurat acestora un echilibru de reprezentare complexă. I-au stat, desigur, în sprijin, cei care s-au asociat demersului său temerar, dar și **oamenii locului**, care i-au înțeles devoțiunea. I-am cunoscut pe acești confrăți și le-am urmărit stăruințele în confruntările lor cu

¹³ Chiar dacă evaluăm afirmația cu amendamente cerute de modernizare, în esența ei rămâne valabilă, așa cum a formulat-o Nicolae Iorga, în *Ce este un monument istoric*, în *Anuarul Comisiunii Monumentelor Istorice*, 1914, București 1915, p. 136.

¹⁴ Le certifică adresele Școlii de menaj nr. 405/11.08.1930 și a Liceului de fete nr. 381/27.02.1931, în ANIC, fond MIPC, respectiv MCA, dosar 1930 - Cumpărări de obiecte de artă, f. 83 și dosar 20/1931, f. 41.

¹⁵ Materialul în cauză a fost prezentat în sesiunea ICOM de la Paris (28.06 - 3.07.1948), acesta fiind păstrat în copie în ANIC, fond Ministerul Artelor și Informațiilor, dosar 143/1948.

¹⁶ O prezentare pe larg a evoluției instituției în anii postbelici, dar mai ales a demersurilor istovitoare și costisitoare pentru asigurarea spațiilor reprezentative, se găsește la Gianina-Cristina Chirilă, *Muzee și colecții din județul Vaslui*, Editura Media Sind, Vaslui, august 2011, p. 28-39.

nenumărate opreliști de ordin politico- ideologic, cu micimea resurselor financiare în raport cu numărul, valoarea colecțiilor și, mai ales, cu capacitatea lor de a le proiecta expuneri pe măsură. Le-am admirat tenacitatea celor care, sistematic și an de an, au mărit patrimoniul de toate tipurile, dovedind profesionalism exemplar. Am fost de-a dreptul emoționat de rezonabilitatea cu care profiluri muzeistice distincte s-au reunit prin efort conceptual, iar prin demersul de pionerat - numesc aici stăruințele doamnei Nicoleta Arnăutu - artele vivificate prin colecționism elită au adăugat la Bârlad o referință a muzeografiei contemporane – una națională. Adaug imediat: ceea ce surprinde în acest loc, nu doar prin aglutinarea unor repute colecții, ci mai ales prin caracterul lor pregnant memorialistic. Or, acest demers nu are încă asemănare în muzeografia românească, fiind etalon și model totodată.

Așezând Muzeul sub sigla istoriei și sub protecția unui creator de școală modernă – Vasile Pârvan –, cei care l-au servit în deceniile postbelice au avut intuiția duratei lungi a unei nobile instituții de memorie istorică. Mărturiile anonime ale preistoriei și istoriei vechi, se împletesc la Bârlad, în mod armonios, cu cele ale așezării medievale și ale unui larg hinterland ce definește o poziție strategică pe seama resurselor primare și a geografiei.

Istoria așezării, modernitatea ei, cei mulți care au trasat târgul și l-au lărgit făcându-l oraș, realizările acestor generații, active și dezvoltatoare de civilizație, au oferit o largă masă de patrimoniu virtual, potențial muzeificabil.

A fost aceasta o provocare pentru grupul de muzeologi, una pe care prin tenacitate de sistematică adunare, clasare și cercetare, au reușit să-i dea viață, așezând-o în „haină muzeală”. Nu doar prezentând noi obiecte corect interpretate, civilizația urbană, ci mai ales aplecându-se asupra resorturilor care au generat dezvoltare, a culminațiilor culturale din veacurile trecute, cu deosebire al XIX-lea și al XX-lea. Nici contextul general al așezării, caracteristicile de mediu locale, peisajul care a condiționat și a condus la configurația de acum nu lipsesc din imagistica muzeală. Dar, mai presus de orice, la Bârlad s-a poziționat factorul uman în centrul acțiunii civilizatoare, iar cel cultural ca sinteză a energiilor de vârf. Nu mai puțin, lângă personalitățile locului – multe și exemplare alese! -, artele, artiștii și curentele avangardiste sunt parte a istoriei vechi și recente, a celei contemporane.

Nu putem răspunde încă de ce tocmai aici au **preferat** să se reprezinte numeroși artiști contemporani - peste 80 ! -, dar, dacă demersul lor îl asociem cu cel de stimulator al oamenilor de litere, de artă și de știință, originari sau adoptați, am putea întrezări o explicație. Acolo unde educația de calitate pregătește nediscriminatoriu generațiile, valorile au parte de climatul prielnic care să le asigure afirmarea. De altfel, geniul colecționist, atât de bine surprins în sinteza bârlădeană,¹⁷ este explicat prin adeziunea de suflet a unor mari teaurizatori, care au crezut de datoria lor să înobileze Bârladul și să-i confere o valoare excepțională prin gesturi donatoare atât de rare, pe cât de semnificative. Nu se pot uita cele înscrise de celebrul medic oncolog Ion Chiricuță, în chiar actul de donație din 1981: „Doresc ca prin donarea colecției de artă să completez și să întăresc tradițiile culturale ale acestui vechi oraș moldovenesc cu valori culturale care vor rămâne permanent Bârladului”.¹⁸ Nici acele dorințe ale maestrului Marcel Guguianu, consemnate în obligația beneficiarului de a-i îngriji locul de veci din Cimitirul „Eternitatea”, unde – o arată în 1997 – prin voința sa urma să se întoarcă pentru totdeauna: acasă!¹⁹

Sentimentul de apartenență a locului, recunoștință pentru cei care au modelat personalitatea unui MARE OM, iată, se regăsesc în asemenea acte fundamentale ce disting și clasează oamenii. Pe lângă educatori și familie, a contat mereu mediul cultural în care s-au format personalitățile și, mai ales, climatul intelectual pe care îl vor recunoaște pe parcursul vieții ca unic.

¹⁷ Vezi prezentarea entuziastă a grupului de donatori la: Ioan Oprea, *Donații și donatori*, Editura Oscar Print, București, 2005, p. 214-215 (privitor la sculptorul Marcel Guguianu) și, mai ales, la Vasile Parizescu, *Viața ca o pasiune. Colecționarii*, Monitorul Oficial București, 2012, p.85-87. Despre destinul celei mai de seamă colecții bârlădene donate de un bârlădean, dr. Ion Chiricuță și Ritta, soția sa, vezi tot la Vasile Parizescu, în *Viața ca o pasiune*, Monitorul Oficial, București, 2008, p. 125-138.

¹⁸ Cf. Nicoleta Arnăutu, cea care și-a câștigat merite nepieritoare prin negocierea donației, în *loc. cit.*, 1993-1998, p. 259.

¹⁹ Act publicat de Ioan Oprea, *Donații și donatori*, p. 215.

Aici credem că putem desluși puterea unui loc anume, spiritualitatea și cultura sedimentate, pe cei care le-au cultivat dedicându-se semenilor. Prin toate acestea și altele ce le pot numi doar bârlădenii – se detașează Bârladul ca mare centru muzeal, ca referință în întreaga muzeografie din România.

Aici, odată cu proiectul nefericit spulberat al tânărului ofițer Al. Saint-Georges²⁰, care anunța în 1908, începuturile muzeografiei la Bârlad, s-a configurat vreme de un secol nu doar o instituție emblematică pentru teaurizarea mărturiilor culturale și naturale, ci o mișcare, un centru al muzeologiei, de unde au iradiat, benefic, idei, experiențe și practici de înaltă ținută științifică.

La aniversarea unui veac de muzeografie la Bârlad, un gând pios de recunoștință și îndemn de largă recunoaștere pe seama tuturor celor care au consolidat muzeul, ca și a celor ce l-au sprijinit cu faptele lor, constituie o obligație ce îmbracă forma unei largi reverențe.

Iată, așadar, că dorința inițiatorilor - „văzând trebuința ce se simte în orașul Bârlad de un muzău istoric, care să fie pus la dispoziția publicului...”²¹, a președintelui Gh. Constantinescu-Rîmniceanu, vicepreședintelui col. D. Petrescu-Tocineanu și a părintelui I. Antonovici, este după 100 de ani împlinită și recunoscută. Ei și cei care le-au urmat au dat curs îndemnului că „națiunile nu trăiesc numai prin prezent, ci și prin trecut. Din acest trecut se frământă prezentul, iar din cunoașterea temeinică a istoriei izvorăște îndemnul și energia luminată care pregătește viitorul”.²²

Prof. univ. dr. Ioan OPRÎȘ

CROCHIURI SENTIMENTALE

În călătoriile mele de studii sau cu prilejul expozițiilor personale, poposind mai mult în localități din nordul Italiei, am reușit să înțeleg rolul *civilizației comunale*. Grupuri locale au reușit să structureze activități artistice importante, fiecare remarcându-se fiecare prin particularități definitorii. Este binecunoscută tendința pictorilor venețieni de a se fixa în propria localitate. În jurul acestor grupări au apărut și susținători interesați în a-și construi o viață spiritual locală.

O comunicare greoaie între localități obliga pe oameni să-și satisfacă aceste “interese” prin forțe proprii. Orgoliul și justa distribuire a atribuțiilor duc la o claritate în exprimare a acestor experiențe proprii, reușindu-se astfel ca opera lor să ocupe o poziție definitorie în ansamblul cultural al regiunii și nu numai.

Țara se modernizează, dar nu în dauna trecutului. Mentalitățile se schimbă. Astfel, cu un patrimoniu artistic perfect conservat, apărut de o gardă de patrimoniu serioasă, cum acest patrimoniu este pus la dispoziția contemporanilor amatori de frumos și adevăr din întreaga lume, prin adevărate sărbători ale orașelor, unde cu această ocazie sunt omagiați artiști locali a căror opera se află în case memoriale, muzee sau grupuri monumentale. În aceste zile, respectivele orașe devin neîncăpătoare, comunitatea locală făcând față greu afluxului de turiști. Hotelurile devin aglomerate, iar restaurantele, mai ales cele de epocă, sunt asaltate. Cu aceste ocazii, nume noi, nevehiculate de istoricii în specialitate, intră în circulație după ani buni de tăcere.

Vila Manin, fostă reședință papală, a devenit acum un mare centru de restaurare. Prin efortul lor se pun și repun în circulație vechi opere de artă, după o atentă și profesională restaurare.

Cutreierând acele locuri, gândul meu se ducea acasă, amintindu-mi cu evlavie de mica, dar

²⁰ Vezi la Ioan Oprîș: *Muzeul Al. Saint-Georges și contribuția sa la bogăția culturală a Bucureștilor (Magazin istoric, 2011, februarie, p. 77-80)*, idem, *Patrimoniul cultural moldav în colecțiile muzeului Al. Saint-Georges (Monumentul, XIII, partea a II-a, Iași, 2012, p. 185-190)*, și idem, *Contribuitori la Tezaurul cultural-artistic bucureștean (Materiale de istorie și muzeografie, Muzeul Municipiului București, XXIV, 2010, p. 43-58)*.

²¹ Cf. raport nr.1/18.04.1914 al lui I. Antonovici, care prezenta procesul verbal din 10 aprilie, o dată cu cererea de sprijin prin acordarea a 200 lei ajutor noului muzeu, cerere neonorată din lipsă de fonduri. În Arh. CMI, dosar 507. Bârlad.

²² Am citat din cuvântarea lui Ioan Kalindem, președintele CMI, rostită cu ocazia instalării Comisiunii în 1913, în *Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice*, 1913, V, p. 92.